

Nr 79.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1938 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till främjande av gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet som kunde bli förelagd riksdagen, till Lånefonden för underlättande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket för budgetåret 1938/1939 beräkna ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor (kapitalbudgeten: bil. 8, punkt 12). Kungl. Maj:t har vidare på föredragning av chefen för finansdepartementet föreslagit riksdagen att bland anslagen till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i statens utlåningsfonder för budgetåret 1938/1939, i avbidan på den särskilda propositionen, för nyssnämnda lånefond beräkna ett reservationsanslag av 620,000 kronor. Ytterligare har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkt 127, föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Verksamheten i allmänhet för budgetåret 1938/1939 beräkna ett anslag av 19,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 25 februari 1938 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 217, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels till Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Verksamheten i allmänhet för budgetåret 1938/1939 anvisa ett anslag av 19,000 kronor,

dels besluta inrättande av en statlig lånefond för främjande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket, benämnd »Jordbrukets maskinlånefond»,

dels medgiva, att lån ur fonden må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som i statsrådsprotokollet angivits,

dels ock till Jordbrukets maskinlånefond för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1:o) den vid riksdagens början väckta motionen nr 316 av herr *Nordström*

i Kramfors *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen beslutar i skrivelse till regeringen anhålla om förslag för »gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket» i enlighet med sakkunnigas förslag, men med ändring, i enlighet med vad angivits i motionen, av grunderna för finansiering av kostnaderna jämte vissa detaljer i organisationsförslagen samt särskilt prövar frågan om att genom en centralisering av maskininköpen nedbringa kostnaderna för desamma;

2:o) den i anledning av propositionen väckta motionen nr 428 av herrar *Skoglund* och *Nolin*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att vid den i Kungl. Maj:ts proposition nr 217 föreslagna låneverksamheten lån må utlämnas till sammanslutning av jordbrukare, vars brukningsdelar till minst 65 % utgöras av högst 20 hektar åker.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 januari 1937 bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla särskilda utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande vissa åtgärder till lättande av arbetsförhållandena inom det mindre jordbruket. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen såsom utredningsmän professorn vid lantbrukshögskolan P. L. Nanneson, Ultuna, tillika ordförande, ingenjören Nils Henrik Berglund, Ultuna, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren Alfred Andersson, Bussjö, ledamoten av riksdagens andra kammare, agronomen Stig Janson, Sparreholm, samt lantbrukaren Fritiof Karlsson, Nöttja.

Utredningen har såsom ett första resultat av sitt arbete den 30 oktober 1937 avgivit ett betänkande med förslag till åtgärder för befrämjande av gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket.

Över detta betänkande hava yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, som i ärendet hört samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott, samt av statskontoret, lantbruksakademien, Sveriges allmänna lantbrukssällskap och styrelsen för jordbrukstekniska föreningen ävensom ett antal småbrukareföreningar.

Departementschefen har i ärendet anförts följande:

»Då jag i början av förra året begärde Kungl. Maj:ts bemyndigande att igångsätta en utredning rörande vissa åtgärder till lättande av arbetsförhållandena inom det mindre jordbruket, hänvisade jag bland annat till att utvecklingen på maskinteknikens område och den därav möjliggjorda rationaliseringen av jordbruksdriften icke i nämnvärd omfattning kommit det mindre jordbruket till godo.

Detta bekräftas av de uppgifter, som lämnas i det föreliggande betänkandet. Det framgår sålunda, att vid det mindre jordbruket användes levande kraft i avsevärt större utsträckning än vid det medelstora och större jordbruket, vare sig man räknar efter arealenhet eller producerad enhet.

En ökad maskinanvändning skulle ur flera synpunkter innebära fördelar för det mindre jordbruket.

Med användningen av jordbruksmaskiner åsyftas regelmässigt att ernå en besparing av mänsklig arbetskraft eller av antalet erforderliga dragare. Jordbruksekonomiskt sett bör uppställas som önskemål att åstadkomma en minskning på jordbrukets utgiftssida, som överväger kostnaderna för inköpet och användningen av maskinerna. Genom maskinanvändningen ökas även möjligheterna att få viktiga arbeten utförda i rätt tid, vartill kommer att vissa arbeten inom jordbruket, särskilt vissa slag av jordbearbetning, kunna utföras bättre med maskin än med levande kraft.

De ekonomiska fördelar, som ligga i en besparing av arbetskraft, framträda mindre starkt då — såsom ofta är fallet just inom det mindre jordbruket — detta skötes enbart av jordbrukaren själv med hustru och barn utan anlåtande av lejd arbetskraft. Här får maskinanvändningen sin största betydelse genom att lätta arbetsbördan för småbrukarfamiljerna. Jordbrukaren och hans familj — och icke minst hustrun — ha särskilt under vissa delar av året ett synnerligen slitande arbete. Detta lämnar ingen tid över till den rekreation, på vilken småbrukaren lika väl som andra bör kunna göra anspråk, och vidare kan det ofta icke undgås, att omvårdnaden av jordbrukarhemmet blir lidande av arbetsanhopningen. Det synes mig uppenbart, att en ökad maskinanvändning med den lättnad i arbetsbördan, som denna kan medföra, i sin mån bör kunna verka till en förbättring av jordbrukarnas trivsel i sitt yrke.

Det nu sagda innebär icke, att ökad maskinanvändning är motiverad under alla förhållanden. Där en brukningsenhet icke är större än att jordbrukaren och hans familj med lätthet kunna sköta jordbruket utan maskinkraft, kan tydligen nyttan av en maskinanskaffning sättas i fråga, liksom anskaffning av exempelvis en traktor kan sakna fog, om jordbrukaren oberoende härav behöver samma antal dragare för skogskörslor m. m.

Att maskinanvändningen icke vunnit större utbredning inom det mindre jordbruket än fallet blivit, torde ha sin naturliga förklaring i att jordbruksmaskinerna äro dyra i inköp och att deras arbetskapacitet vid ett mindre jordbruk ofta icke kan utnyttjas i en utsträckning, som motsvarar kapitalutlägget. Med utgångspunkt härifrån böra strävandena att underlätta maskinanvändningen inom det mindre jordbruket inriktas såväl på att göra jordbruksmaskinerna billigare i inköp som på att möjliggöra ett bättre utnyttjande av deras kapacitet.

Det skulle enligt min mening vara önskvärt, om särskilda för det mindre jordbrukets förhållanden lämpade maskiner kunde, utan åsidosättande av hållbarheten och arbetsprestationen, konstrueras till billiga priser. Utredningen har utgått från att möjligheterna härutinnan äro synnerligen begränsade. För min del är jag emellertid ej övertygad om att icke tekniken skall kunna finna framkomliga vägar även på detta område. Jag vill erinra om vad lantbruksakademien anfört därom att frågan om speciella maskintyper för det mindre jordbruket börjat tilldraga sig en icke ringa uppmärksamhet

i vissa främmande länder. Även bortsett från möjligheterna att konstruera särskilda för det mindre jordbruket lämpliga maskiner, bör betonas önskvärdheten av att maskinerna, liksom även reservdelar till dem, försäljas till rimliga priser. Därest de här åsyftade åtgärderna för främjande av gemensam maskinanvändning få åsyftad verkan, kommer efterfrågan på maskiner att ökas. Härav föranledd stegring i tillverkningen och omsättningen bör kunna medföra, att maskiner och reservdelar kunna tillhandahållas till lägre priser, vilket bidrager till att för jordbruket i dess helhet minska det relativt höga omkostnadskontot för inköp och underhåll av maskiner. Det synes kunna förutsättas, att tillverkare och försäljare av jordbruksmaskiner komma att beakta nu berörda synpunkter och söka genomföra sådana rationaliseringar, som i möjligaste mån kunna vara ägnade att förbilliga inköpspriserna för jordbrukarna. Kan icke tillfredsställande resultat åstadkommas med nuvarande anordningar, synes denna frågas vikt för jordbruket i dess helhet böra föranleda, att lämpliga organisationer såsom led i jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse vidtaga åtgärder för förmedling av inköp av jordbruksmaskiner och reservdelar till dem. Utredningen har icke ingått på någon närmare behandling av nu berörda frågor och har som skäl härför hänvisat till att hushållningssällskapens ombudsmöte år 1937 beslutat igångsätta en undersökning rörande prisförhållandena inom produktionen och distributionen av jordbrukets maskiner och redskap. Bland annat med hänsyn härtill anser jag mig för närvarande sakna anledning att vidare uppehålla mig vid dessa spörsmål. Utvecklingen på området torde emellertid böra följas med uppmärksamhet.

Utredningen har i huvudsak inriktat sin undersökning på möjligheterna att ernå ett mera ekonomiskt utnyttjande av jordbruksmaskinernas kapacitet. I sådant syfte har utredningen förordat, att jordbrukarna i större omfattning än hittills förena sig om gemensam maskinanvändning.

Även jag anser en gemensam maskinanvändning kunna vara till stor nytta för de mindre jordbrukarna. Därigenom att en maskin användes av flera jordbrukare kommer dess kapacitet att kunna utnyttjas mera fullständigt, än när endast en enskild jordbrukare begagnar den till sitt jordbruk, och en dylik gemensam maskinanvändning utgör ofta en förutsättning för att sådan besparing av arbetskraft skall kunna vinnas, som motiverar kapitalutlägget för maskinanskaffningen.

Här må vidare anmärkas, att vad som i vissa yttranden anförts angående lättheten för jordbrukarna att genom respektive försäljare erhålla kredit vid anskaffning av maskiner icke synes utgöra något skäl emot det föreslagna underlättrandet av gemensam maskinanvändning. Lättheten att erhålla kredit torde mången gång förleda en mindre jordbrukare att skaffa sig en maskin, som han i verkligheten icke har möjlighet att i tillräcklig grad utnyttja. Samtidigt som kreditvillkoren vid dessa affärer ofta äro ganska oförmånliga, torde ett dylikt inköpssystem — vanligen baserat på s. k. avbetalningsköp — vara ägnat att icke oväsentligt öka kostnaderna för maskinanskaffningen.

Av utredningens betänkande framgår, att redan nu gemensam maskin-

användning förekommer i viss omfattning. En mera allmän utbredning av densamma torde ha tillbakahållits av att det berett svårigheter att disponera erforderliga medel för maskinanskaffningen samt att småbrukarna ofta saknat kännedom om huru en gemensam maskinanvändning lämpligen bör ordnas. De vanskligheter, som kunna vara förenade med denna, ha stundom tett sig allvarligare än de behöva vara.

Det är naturligt, att den gemensamma maskinanvändningens fördelar och olägenheter måste väga olika alltefter omständigheterna i de särskilda fallen. Svårigheterna kunna vara avsevärda. Detta gäller i synnerhet, när fråga är om maskiner för sådd och skörd, i det att flera jordbrukare här kunna ha intresse av att vid en och samma tidpunkt, vid tjänlig väderlek, få använda den gemensamma maskinen. Riskerna för slitningar äro mindre, när gemenskapen avser maskiner, vilkas användning kan regleras mera fritt, exempelvis tröskverk, maskiner för spannmålsrensning, sågmaskiner m. m. Förutsättningarna för gemensam maskinanvändning — och detta gäller icke minst användningen av traktorer — betingas också i hög grad av ortsförhållandena. Det säger sig självt att, där olika brukningsdelar ligga avlägset från varandra eller där vägförbindelserna äro dåliga, detta måste minska möjligheterna till en gemensam maskinanvändning. Även personliga förhållanden kunna givetvis vara ägnade att försvåra ett samarbete.

En gemensam maskinanvändning bör vara ordnad på sådant sätt, att tvister mellan deltagarna i möjligaste mån kunna undvikas och att, om slitningar likväl uppkomma, dessa kunna lösas utan äventyrande av gemenskapens fortbestånd. Garantier böra också finnas för en lämplig maskinvård. Om dessa förutsättningar äro uppfyllda, kan det spela mindre roll, vilken form som väljes för gemenskapen. När fråga är om dyrbara maskiner, exempelvis tröskverk, eller när deltagarna i den gemensamma maskinanvändningen äro många till antalet, är det emellertid lämpligt, att en särskild ekonomisk förening eller därmed jämförlik sammanslutning i bolagsform bildas såsom organisation för maskinanvändningen. I andra fall kan en dylik anordning synas alltför omständlig. Gemenskapen kan då ordnas genom ett avtal i mera enkla former. Huvudsaken är, att deltagarnas rättigheter och skyldigheter äro klart angivna i avtalet och att, såsom nyss framhållits, det är sörjt för ett rättvist lösande av uppkommande tvister samt för en ändamålsenlig vård av den gemensamma maskinen.

En form av gemensam maskinanvändning, som kan erbjuda stora fördelar, vare sig fråga är om större eller mindre maskintyper, är det s. k. maskinhållaresystemet. Fördelarna med detta system i jämförelse med andra former av gemensam maskinanvändning äro, att maskinhållaren såsom ägare till maskinen kan bestämma om ordningen mellan olika jordbrukare vid maskinanvändningen samt att det ligger i hans eget intresse att sörja för ett rationellt utnyttjande av maskinens arbetskapacitet ävensom för en noggrann vård av densamma. Anordnandet av maskinhållning torde emellertid ofta vara svärgenombärbart på grund av brist på kapital för maskinförvärvet. För övrigt ställer ett företag av ifrågakarande art stora krav på sin utöware.

Hållbara ekonomiska kalkyler, garantier för tillräcklig efterfrågan på maskinhållarens tjänster samt en omsorgsfull maskinvård utgöra villkor för företagets framgång.

På grund av de fördelar, som en gemensam maskinanvändning — den må ske i den ena eller andra formen — kan medföra för det mindre jordbruket, biträder jag utredningens uppfattning att statliga åtgärder böra vidtagas för främjande av sådan maskinanvändning.

Dessa åtgärder synas, i enlighet med vad utredningen föreslagit, böra bestå i dels upplysningsverksamhet rörande olika med den gemensamma maskinanvändningen sammanhängande förhållanden och dels underlättande av tillgången till erforderligt kapital för inköp av maskiner.

I likhet med utredningen anser jag den upplysningsverksamhet, som bör anordnas med avseende å gemensam maskinanvändning inom det mindre jordbruket, i första rummet böra omhänderväras av hushållningssällskapen. Upplysningsverksamheten bör givetvis icke erhålla formen av ensidig propaganda för gemensam maskinanvändning. Den bör visserligen framhålla de fördelar av olika slag, som äro förenade med sådan maskinanvändning, men den bör icke heller försumma att fästa uppmärksamheten på därmed förenade risker och på förutsättningarna för att en gemensam maskinanvändning skall kunna väntas lända till övervägande nytta. Det bör inskärpas att, innan en jordbruksmaskin anskaffas, noggranna ekonomiska kalkyler verkställas till bedömande av å ena sidan alla kostnader för den gemensamma maskinanvändningen, såväl anskaffnings- som driftkostnader av olika slag, samt å andra sidan den besparing i levande kraft, som kan påräknas. Upplysningsverksamheten bör även avse rådgivning angående lämpligt val av maskin under olika förhållanden. Att det nu närmast är fråga om gemensam maskinanvändning hindrar naturligtvis icke, att den rådgivande verksamheten även kan komma den enskilda maskinanvändningen till godo. Vad angår den del av upplysningsverksamheten, som direkt avser anordnandet av gemensam maskinanvändning, kommer rådgivningen härvidlag att gälla valet av organisationstyp för gemenskapen och de formella frågor, som stå i samband med anordnandet av densamma.

Beträffande formerna för hushållningssällskapens utövande av ifrågasvarande upplysningsverksamhet torde denna bland annat komma att bestå i besvarande av förekommande förfrågningar, rådgivning i samband med jordbrukskonsulenternas och vandringsrättarnas förrättningsresor samt distribution av broschyrer i maskinanvändningen berörande frågor. Icke minst kommer upplysningsverksamheten emellertid att tagas i anspråk vid handhavandet av den utlåning, som jag i det följande ämnar förorda. Det bör förutsättas, att hushållningssällskapen härvid icke blott komma att såsom villkor för lån uppställa vissa fordringar beträffande maskinanskaffningen och den gemensamma maskinanvändningens anordnande utan även härutöver meddela råd i olika hänseenden.

Då ifrågasvarande upplysningsverksamhet intimt sammanhänger med hus-

hållningssällskapens övriga verksamhet, torde den knappast medföra en sådan ökning i arbetsbelastningen för hushållningssällskapen, att dessa med hänsyn härtill skulle behöva utöka sin personal.

Det torde kunna förutsättas, att hushållningssällskapens funktionärer redan ha en betydande erfarenhet i fråga om jordbruksmaskiner, om olika fabrikat, användning och skötsel o. s. v., och att de framdeles söka följa utvecklingen på detta område. Några särskilda kurser för ändamålet finner jag därför åtminstone för närvarande icke vara behövliga. Ej heller anser jag de i en del yttranden framkomna förslagen om kurser i maskinlära för maskinskötare och smeder å landsbygden nu böra föranleda några åtgärder.

Såsom nyss nämnts kan det vara lämpligt, att hushållningssällskapen genom broschyrer sprida kunskap i frågor, berörande den gemensamma maskin användningen. Av skäl, som anförts av lantbruksstyrelsen, synas emellertid särskilda anslagsmedel icke vara erforderliga för detta ändamål.

Det framgår av utredningens betänkande, att jordbrukstekniska föreningen och lantbrukshögskolans maskintekniska institution i samarbete verkställt vissa undersökningar rörande gemensam maskin användning. Jag delar utredningens uppfattning, att dessa undersökningar böra fortsättas, och tillstyrker att ett anslag av 4,000 kronor för ändamålet anvisas till jordbrukstekniska föreningen.

I detta sammanhang får jag erinra om att lantbruksakademien i sitt yttrande över utredningens betänkande framhållit önskvärdheten av att hushållningssällskapen i sin verksamhet för främjande av gemensam maskin användning finge hjälp av ett centralt rådgivande organ med speciell sakkunskap på detta område. Det har ifrågasatts, att denna funktion skulle uppdragas åt jordbrukstekniska föreningen och att anslag av statsmedel skulle anvisas för ändamålet. Även föreningen själv har förklarat sig beredd att, därest nödiga medel — 10,000 kronor — ansloges härför, organisera och upprätthålla en rådgivningsbyrå för maskinfrågor. Ehuru jag håller före att en sådan central rådgivning ingalunda skulle sakna betydelse, anser jag mig åtminstone icke för närvarande, i avbidan på erfarenheter av hushållningssällskapens verksamhet, böra förorda anvisande av särskilda anslagsmedel för ifrågavarande ändamål.

I anslutning till vad jag nyss anförts torde anslaget till Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Verksamheten i allmänhet, vilket anslag för innevarande budgetår utgår med 15,000 kronor, böra för nästkommande budgetår höjas med 4,000 kronor och sålunda utgöra 19,000 kronor.

Vad härefter angår utredningens förslag om inrättande av en särskild statlig utlåningsfond för främjande av gemensam maskin användning i det mindre jordbruket, anser jag mig böra, liksom skett i de flesta yttrandena, i princip tillstyrka förslaget.

De från en del håll uttalade betänkligheterna mot långivningen såsom äg-

nad att öka jordbrukarnas skuldsättning kunna visserligen icke fränkännas fog. Emellertid måste jag å andra sidan giva utredningen rätt i dess uttalande att, om anskaffningen av en maskin anses vara ekonomiskt motive-rad, medel hellre böra upplånas för detta ändamål än att jordbrukarna avstå från inköpet eller uppskjuta detsamma av brist på egna medel. Jag vill tillägga att, även om ifrågavarande lån komma att säkerställas genom bor-gen, lånen dock ekonomiskt sett komma att motsvaras av tillgångar i form av inköpta maskiner. Genom att viss kontantinsats erfordras och lånen för varje år nedbetalas, ernås vissa garantier för att en sådan motsvarighet mel-lan skuld och tillgång kommer att bestå även under lånetidens lopp.

Som jag förut framhållit, kan en ökad maskinanvändning i det mindre jordbruket, även bortsett från dess ekonomiska betydelse, vara önskvärd med hänsyn till arbetsförhållandena på detta område och icke minst med tanke på småbrukarhustrurnas arbetsbelastning. Dessa sociala synpunkter anser jag tala för att staten icke blott bör främja den gemensamma maskin-användningen genom lämplig upplysningsverksamhet utan jämväl bör skänka densamma ekonomiskt stöd. I likhet med utredningen anser jag detta stöd böra lämnas i form av förmånligt anordnade krediter.

Med anledning av vad statskontoret anfört därom, att behov av lån på god-tagbara villkor kunna tillgodoses inom ramen för den nu förefintliga kredit-organisationen, vill jag hänvisa till att jag i det följande förordar, att ifråga-varande kreditgivning sammankopplas med en bidragstildelning av stats-medel. För övrigt kan en statlig utlåningsverksamhet ur allmänna synpunk-ter vara förenad med den fördelen, att staten får tillfälle att i samband med långivningen medverka till att den gemensamma maskinanvändningen an-ordnas efter ändamålsenliga principer.

I enlighet med utredningens förslag tillstyrker jag alltså, att en statlig lånefond för främjande av gemensam maskinanvändning i det mindre jord-bruket inrättas, vilken lånefond ställes under statskontorets förvaltning. Ut-låningen torde åtminstone tills vidare böra handhavas av hushållnings-sällskapen, vilka kunna kombinera lånerörelsen med lämplig upplysnings-verksamhet. Hushållningssällskapen böra ha att söka statslån hos lant-bruksstyrelsen och därefter i sin tur ombesörja utlåningen till de särskilda maskinanskaffningsföretagen, varvid i princip samma lånevillkor böra gälla för statslånen till hushållningssällskapen som för de av dessa utlämnade lånen. Jag delar lantbruksakademiens uppfattning, att hushållningssällska-pens framställningar om statslån icke skola behöva grundas på redan in-komna låneansökningar. Lantbruksstyrelsen bör kunna tilldela sällskapen statslån å runda belopp, vilka dessa sedermera äga i mån av behov lyfta hos statskontoret och disponera för sin utlåning. Hushållningssällskapen böra givetvis vara skyldiga att till lantbruksstyrelsen avgiva redogörelser för handhavandet av lånerörelsen. På lantbruksstyrelsen bör ankomma att, i den mån icke Kungl. Maj:t utfärdar bestämmelser i ämnet, meddela de före-skrifter, som finnas erforderliga rörande bedrivandet av ifrågavarande utlå-ningsverksamhet, samt därvid även fastställa för densamma lämpliga formu-

lär m. m. I detta sammanhang vill jag erinra om att i en del yttranden uttalats önskemål om en förenkling av de förslag, som härutinnan utarbetats av utredningen.

Med de ifrågavarande hjälpåtgärdernas syfte skulle bäst överensstämma, om de endast komme mindre jordbruk till godo. Till dessa har utredningen hänfört jordbruk med en åkerareal understigande 15 hektar. Emellertid torde det icke sällan, med hänsyn till önskvärdheten av att en maskins kapacitet utnyttjas i största möjliga utsträckning, kunna möta svårigheter att vid anordnande av gemensam maskinanvändning såsom deltagare i denna allenast medtaga jordbrukare med så ringa åkerareal, som nyss nämnts. Utredningen har med utgångspunkt härifrån förordnat, att minst 75 procent av den åkerareal, som representeras i en gemenskap, skola tillhöra dylika mindre jordbrukare, medan återstående 25 procent skola kunna hänföra sig till större brukningsdelar. I ett flertal yttranden har det gjorts gällande, att den sålunda angivna begränsningen är alltför sträng. Förslag ha framförts dels i den riktningen, att minimisiffran för den åkerareal, som skall hänföra sig till mindre jordbrukare, bör nedsättas från 75 till 60 eller 50 procent av hela den i maskinanvändningen företrädde åkerarealen, och dels i den riktningen, att gränsen för de mindre jordbruken bör höjas från 15 till 20 eller 30 hektar åker. Vid övervägande av förevarande fråga har jag ansett mig böra föreslå, att minst 65 procent av den åkerareal, som innehaves av de i maskinanvändningen deltagande jordbrukarna, skola tillhöra brukningsdelar med högst 15 hektar åker.

Hushållningssällskap bör vid prövning av låneansökan tillse, att nyss angivna förutsättning är uppfylld. Ansökan bör därför, när fråga är om lån till maskinhållare, lämna uppgift om vilka jordbrukare som avses skola delta i den gemensamma maskinanvändningen och av dem innehavd åkerareal samt, när fråga är om lån till ekonomisk förening eller bolag, om föreningsmedlemmarna eller bolagsmännen och deras åkerareal. Vad i övrigt angår de förutsättningar, som böra gälla för lån, böra dessa anknyta dels till lämpligheten av den åsyftade maskinanskaffningen och deltagarnas nytta av densamma, dels till organisationen av den gemensamma maskinanvändningen och dels till säkerheten för lånet. Vad särskilt angår lån till maskinhållare bör såsom förutsättning även gälla, att låneansökanden med hänsyn till sin ekonomiska ställning och förhållandena i övrigt prövas vara lämplig för bedrivande av sådan verksamhet samt att de avgifter, vilka han härvid ämnar betinga sig, icke befinnas oskäligen. Vilken form för den gemensamma maskinanvändningen som än väljes, måste noga uppmärksammas, att de ekonomiska kalkylerna för företaget äro väl genomfänkta. Det är vidare klart, att hushållningssällskap vid prövningen av låneansökning bör tillse, att den gemensamma maskinanvändning, som är avsedd att komma till stånd, organiseras på ett sätt, som innebär garantier i fråga om förekommande och lösande av tvister mellan deltagarna ävensom beträffande maskinvård m. m. Kraven på organisationen böra emellertid icke ställas så högt, att anordnandet av gemensam maskinan-

vändning kommer att te sig alltför omständligt för jordbrukarna och verka avskräckande på dessa. Detta är så mycket mindre nödvändigt, som möjlighet bör finnas för hushållningssällskap att även efter utlämnandet av lån ingripa med anvisningar och råd. För att giva erforderligt eftertryck åt dessa kommer jag att föreslå, att hushållningssällskap skall förbehålla sig rätt att uppsäga lån till omedelbar betalning i vissa fall, då låntagare förfogar över maskin på ett sätt, som strider mot syftet med lånet.

I detta sammanhang må uppmärksammas, att hinder icke bör möta för vare sig maskinhållare eller sammanslutning att, när maskin icke tages i anspråk av de jordbrukare, vilka äro deltagare i den gemensamma maskin-användningen, ställa maskinen till förfogande för utomstående.

Jag övergår härefter till att behandla återbetalnings- och räntevillkoren för lån.

Enligt utredningens förslag skall för lånen gälla en återbetalningstid av tio år, och lånen skola amorteras med 15 procent vid slutet av vart och ett av de tre första åren, med 10 procent vid slutet av vart och ett av de därpå följande fyra åren och med 5 procent vid slutet av vart och ett av de tre sista åren. I likhet med statskontoret anser jag icke tillräckliga skäl föreligga att, till skillnad mot vad som i allmänhet gäller i fråga om statens utlåningsfonder, bestämma en sådan växlande amorteringsplan. Återbetalningen torde böra ske medelst årligen lika amorteringar. Beträffande återbetalningstiden har den av utredningen föreslagna tiden av tio år i åtskilliga yttranden ansetts för lång. Ur kreditsynpunkt är det en sund princip, att ett lån för inköp av visst produktionsmedel hinner återbetalas, innan produktionsmedlet blivit förslitet eller eljest obrukbart. Å andra sidan bör emellertid återbetalningstiden icke vara så kort, att det möter alltför stora svårigheter för låntagaren att inom densamma hinna återbetala lånet. Enligt min mening bör med hänsyn till det nu sagda amorteringstiden kunna fastställas olika i skilda fall, beroende av varaktigheten hos den jordbruksmaskin, till vars förvärvande lån användes. Dock torde lånetiden böra utgöra högst åtta år. Då lån endast torde böra utlämnas för inköp av jämförelsevis dyrbara maskiner, anser jag för lånen även böra bestämmas en minimitid av fem år. När hushållningssällskap gör framställning hos lantbruksstyrelsen om statslån, bör angivas, om och på vad sätt detta bör uppdelas med avseende å olika återbetalningstider, och sedermera bör hushållningssällskapet vid medelsrekvisitioner hos statskontoret likaledes meddela, från vilka av de sålunda bestämda återbetalningskategorierna medlen skola uttagas. Det bör åligga lantbruksstyrelsen att giva allmänna anvisningar rörande bestämmandet av återbetalningstiden med avseende å olika slag av maskiner.

Av utredningen har föreslagits, att de sista amorteringarna å lån skola kunna efterskänkas, om låntagaren ordentligt fullgjort de med lånet förbundna villkoren. I statskontorets och vissa andra yttranden ha uttalats betänkligheter mot ett sådant efterskänkande. För min del vill jag trots detta i huvudsak förorda utredningens förslag i förevarande hänseende.

Förslagets syfte torde böra tillgodoses i den ordningen, att lantbruksstyrelsen efter framställning av vederbörande hushållningssällskap beviljar låntagare bidrag till låns återbetalning. Bidraget bör enligt min mening utgå med en femtedel av lånets ursprungliga kapitalbelopp. Förutsättningar för bidrag synas böra vara, att lånet i övrigt jämte upplupen ränta blivit ordentligt återbetalat i överensstämmelse med fastställd återbetalningsplan samt att den gemensamma maskinanvändningen finnes ha utövats på ett ändamålsenligt sätt. Sådant bidrag, varom nu är fråga, bör kunna beviljas icke blott sammanslutning utan även maskinhållare. Ehuru en anordning av här föreslagen art kan sägas gynna upptagande av lån för maskinanskaffning framför kontanta inköp, synes densamma kunna försvaras såväl med hänsyn till att kontantköpen av åtminstone dyrbarare jordbruksmaskiner under alla förhållanden torde höra till undantagen vad beträffar de mindre jordbrukarna och till att med lånevägen är förknippad en ur olika synpunkter önskvärd kontroll över att den gemensamma maskinanvändningen utövas på ett lämpligt sätt. Övervägande skäl synas mig tala för att staten genom de ifrågasatta åtgärderna bör medverka till att den gemensamma maskinanvändningen nu tränger igenom och härvid från början ordnas efter ändamålsenliga linjer.

Under vissa förhållanden bör lån kunna återfordras redan före den bestämda lånetidens utgång. Detta bör till en början kunna ske, om låntagaren genom oriktig uppgift föranlett låns beviljande eller om han icke fullgör lånevillkoren. Vidare bör lån kunna uppsägas, om sådana förhållanden inträffat, att låntagaren med hänsyn till det med lånet avsedda syftet uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta detsamma. I viss mån som specialfall härtill kunna betraktas de fall, då maskinhållare betingar sig avgifter, som vederbörande hushållningssällskap finner oskäliga, ävensom då inköpt maskin avyttras, utmätes eller blir obrukbar. Slutligen torde uppsägningsrätt även böra föreligga, om hushållningssällskap finner säkerheten för lån ha undergått avsevärd försämring.

I fråga om räntevillkoren för lån har utredningen föreslagit, att lånen skola vara räntefria under de tre första åren. Statskontoret har avstyrkt räntefrihet under någon del av lånetiden. För egen del anser jag det knappast vara tillräckligt motiverat att medgiva ifrågavarande lättnad under de första åren av lånetiden, då den inköpta jordbruksmaskinen är ny och icke påfordrar några kostnader för reparationer. Jag finner naturligare att, såsom jag nyss förordat, statens ekonomiska stöd förläggas till slutet av lånetiden och erhåller formen av ett bidrag till låns slutbetalning. Vad beträffar den räntesats som bör tillämpas har utredningen föreslagit denna skola bestämmas på samma sätt som räntan å lån från sekundärlånefonden. Sistnämnda lån skola enligt gällande bestämmelser förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd, räntefot. Denna fastställes av Kungl. Maj:t och må icke understiga medelräntan för statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av en halv procent. Räntan å sekundärlånen utgör för närvarande 3.6

procent. Med hänsyn till syftet med maskinanskaffningslånen anser jag mig böra förorda, att räntan å dem icke fastställes högre än till en fjärdedels procent utöver statens upplåningsränta, så beräknad som nyss sagts.

Mot utredningens förslag, att lån må uppgå till högst 80 procent av köpeskillingen för respektive maskin, har jag intet att erinra. Då vederbörande hushållningssällskap har att för varje särskilt fall pröva, om en maskinanskaffning är motiverad och svarar mot vederbörandes behov, kan jag ej finna tillräcklig anledning att, såsom från något håll föreslagits, införa föreskrift om ett maximalt belopp, utöver vilket en och samma låntagare icke må häfta i skuld.

Enligt min mening bör hinder icke föreligga för en låntagare att, sedan en maskin blivit försliten, erhålla lån till ny maskin. En förutsättning bör dock självfallet vara, att låntagaren icke misskött det tidigare lånet. Uppmärksammas bör även, att det synes önskvärt att hushållningssällskapen söka förmå låntagare att under lånetiden såvitt möjligt göra avsättningar till förnyelse av den ifrågavarande maskinen, så att upplåningen för anskaffning av ny maskin kan begränsas.

Beträffande säkerheten för lån bör förutsättas, att denna av vederbörande hushållningssällskap prövas betryggande. I allmänhet torde säkerheten komma att utgöras av borgen med solidariskt ansvar. Med anledning av vad som anförts av en av de hörda småbrukareföreningarna vill jag framhålla, att det icke kan anses tillräckligt att bygga kredit enbart på värdet av den inköpta maskinen, även om denna, såsom i allmänhet torde böra krävas, hålles försäkrad. Möjligen hör det likväl kunna komma under övertvägande att i någon utsträckning begränsa de deltagande jordbrukarnas solidariska ansvar.

Man torde kunna utgå från att, om hushållningssällskapen handha ifrågavarande lånerörelse på ett försiktigt sätt, de därmed förenade riskerna icke skola bliva så stora, att de böra avskräcka hushållningssällskapen från att medverka vid lånerörelsen. I allmänhet torde en ganska långtgående riskfördelning komma att vara för handen. Härtill kommer, att enligt vad förut anförts staten förutsättes skola lämna bidrag till återbetalning av viss del av lån.

I detta sammanhang vill jag beröra frågan om den ersättning, som bör tillerkännas hushållningssällskapen för deras handhavande av långivningen och deras uppgifter i samband därmed. Utredningen har föreslagit, att såsom ersättning skall utgå dels för varje lån ett organisationsbidrag (engångsersättning) motsvarande 1 procent av lånebeloppet och dels ett årligt förvaltningsbidrag med 0.3 procent av utestående lånesumma. Statskontoret har ansett ersättningen böra begränsas till sistnämnda förvaltningsbidrag. En del hushållningssällskap ha däremot funnit den föreslagna ersättningen vara alltför låg. För min del finner jag motiverat, att ersättningen utgår såväl med visst engångsbelopp för varje lån som i form av årligt förvaltningsbidrag. Då engångsersättningen avser kostnader och arbete i samband med låns utlämnande, vilka till stor del äro oberoende av lånebeloppet, finner jag

lämpligt, att densamma fastställes till visst bestämt belopp för varje lån, vilket belopp synes mig böra bestämmas till 20 kronor. Förvaltningsbidraget torde böra utgå i enlighet med vad utredningen föreslagit.

Såsom redan inledningsvis antytts, har i det under nionde huvudtiteln beräknade anslaget till Bidrag till hushållningssällskapen inräknats ett belopp av 26,000 kronor, vilket belopp enligt utredningens beräkning skulle åtgå till ersättningar åt hushållningssällskapen för organiserandet av den gemensamma maskinanvändningen och förmedlingen av lån. Jag kommer att i den proposition, som skall avgivas angående bidrag till hushållningssällskapen, tillstyrka att nu ifrågavarande belopp icke beräknas högre än till 15,000 kronor.

Detta sammanhänger med att jag, i enlighet med vad som redan i statsverkspropositionen beräknats, anser avsättningen av medel till den statliga utlåningsfonden för här berörda ändamål icke behöva för nästa budgetår bestämmas till så högt belopp som utredningen föreslagit, 2 milj. kronor, utan kunna inskränkas till 1 milj. kronor. Ett anslag å sistnämnda belopp torde alltså böra uppföras å kapitalbudgeten för budgetåret 1938/1939. Det ankommer på chefen för finansdepartementet att framlägga förslag angående anslag till erforderlig avskrivning å ifrågavarande kapitalinvestering.

Några anslagsmedel för bidrag till återbetalning av lån äro tills vidare icke erforderliga.

I anslutning till de grunder, som angivits i det föregående, har inom jordbruksdepartementet upprättats ett utkast till kungörelse angående lån för främjande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket, vilket utkast torde få fogas som *bilaga*¹ till statsrådsprotokollet.»

Utskottet delar departementschefens uppfattning därom att en ökad maskinanvändning inom det mindre jordbruket ur flera synpunkter skulle innebära fördelar.

Utskottet.

Emellertid är utskottet icke lika övertygat, att föreliggande förslag — vars väsentligaste del innebär inrättandet av en lånefond för främjande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket — är ägnat att i högre grad åstadkomma de resultat, som därmed åsyftas. Utskottet vill härvidlag särskilt understryka de av departementschefen anmärkta svårigheter, som obetingat måste uppkomma vid gemensam maskinanvändning för sådd och skörd. Vidare torde vid gemensam maskinanvändning den erforderliga maskinvården lätteligen bliva eftersatt.

En gemensam maskinanvändning skulle måhända — på sätt departementschefen anvisat — kunna ordnas på sådant sätt, att tvister mellan deltagarna i möjligaste mån undvikas och att, om slitningar likväl uppkomma, dessa kunna lösas utan äventyrande av gemenskapens fortbestånd. Garantier för en lämplig maskinvård torde också kunna skapas. Härvidlag synes en anordning med bestämd maskinskötare böra förordas. Nu angivna svårig-

¹ Bilaga jämväl till detta utlåtande.

heter torde även i hög grad bortfalla vid anlitan­de av det s. k. maskinhållare-systemet.

Med hänsyn till det behjärtansvärda syftet med förslaget och under förhoppning, att nu berörda svårigheter genom en försiktig tillämpning kunna undvikas, vill utskottet icke motsätta sig framställningen om inrättande av en statlig lånefond för främjande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket.

I fråga om grunderna för utlämnande av lån ur fonden har yrkats i motionen II: 428, att lån må utlämnas till sammanslutning av jordbrukare, vars brukningsdelar till minst 65 procent utgöras av *högst 20 hektar åker*. Enligt utredningens av Kungl. Maj:t tillstyrkta förslag skulle lån få utlämnas till jordbrukare, vars brukningsdelar till minst 65 procent utgöras av *högst 15 hektar åker*. Utskottet vill icke förneka, att skäl tala för motionens ståndpunkt, vilken överensstämmer med vad ett flertal hushållningssällskaps förvaltningsutskott i ämnet föreslagit. Emellertid bör beaktas, att lånen i främsta hand skola komma småbrukare till godo. Utskottet finner det därför lämpligt, att åtminstone tills vidare, innan erfarenhet vunnits av verksamheten, 65 procent av den med maskinanvändningen avsedda åkerarealen tillhöra brukningsdelar med högst 15 hektar åker. Återstående del av åkerarealen, eller 35 procent, må alltså tillhöra större brukningsdelar än 15 hektar åker.

Kungl. Maj:t har tänkt sig förbinda förevarande låneverksamhet med en statlig bidragsform så till vida, att låntagare, som fullgjort sina ränte- och återbetalningsskyldigheter, skulle befrias från återbetalningen av en femtedel av lånets ursprungliga kapitalbelopp. I motionen II: 316 har ansetts, att statens bidrag borde utsträckas till 40 procent av maskinens inköpspris, medan statslånen borde uppgå till likaledes 40 procent av inköpspriset. Innan någon erfarenhet vunnits av verksamheten, anser sig utskottet icke böra tillstyrka annan form för statsbidragen än Kungl. Maj:t föreslagit. Emellertid förutsätter utskottet, att varje låntagare, som uppfyllt de i 15 § uti kungörelseutkastet angivna förutsättningarna för erhållande av statsbidrag, verkligen komma att få tillgodonjuta detsamma.

Beträffande grunderna för utlämnande av lån ur fonden i övrigt har utskottet intet att erinra mot vad departementschefen anfört och vad som innehålles i det vid propositionen som bilaga fogade kungörelseutkastet. Vad som häremot anförts och yrkats i motionen II: 316 kan utskottet således icke biträda.

Kungl. Maj:ts anslagsäskanden tillstyrkas av utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, dels till *Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1938/1939 under nionde huvudtiteln anvisa ett *anslag* av 19,000 kronor,

dels besluta inrättande av en statlig lånefond för främjande av gemensam maskinanvändning i det mindre jordbruket, benämnd »Jordbrukets maskinlånefond»,

dels medgiva, att lån ur fonden må utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som i det föregående angivits,

dels ock till *Jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor;

B) att motionerna II: 316 och II: 428 — i den mån de ej få anses besvarade genom vad utskottet sålunda anfört och hemställt — icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Tjällgren, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Mannerskantz, Lindbärg* och *Gottfrid Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Hedlund* i Häste, *Gustafson* i Vimmerby, *Carlström, Casenberg, Andersson* i Tungelsta, *Karlsson* i Munkedal och *Gustafson* i Dädesjö.

Reservationer:

- 1) av herr *Mannerskantz*, som yrkat bifall till motionen II: 428, samt
 - 2) av herr *Tjällgren*.
-

Bilaga.

Utkast

till

kungörelse angående lån för främjande av gemensam maskin- användning i det mindre jordbruket.

Härigenom förordnas som följer:

Om statslån till hushållningssällskap.

1 §.

Från jordbrukets maskinlånefond må i den ordning och under de villkor, nedan sägs, statslån av lantbruksstyrelsen tilldelas hushållningssällskap för att användas till utlämnande av lån, varom i 7 § förmäles.

2 §.

Hushållningssällskap, som önskar erhålla statslån, skall ingiva skriftlig framställning härom till lantbruksstyrelsen, innehållande förslag till lånebelopp och återbetalningstid.

Återbetalningstiden må bestämmas till minst fem och högst åtta år, räknade från och med året efter statslånet lyftande.

Om beviljat statslån och därför bestämda återbetalningsvillkor skall lantbruksstyrelsen meddela uppgift till statskontoret.

3 §.

Beviljat statslån skall av hushållningssällskap före utgången av det år, lånet beviljats, lyftas i statskontoret mot skuldförbindelse enligt formulär, som statskontoret fastställer. Därest lånebelopp vid årets slut kvarstår uttaget, är rätten att lyfta detsamma förverkad.

4 §.

Statslån återbetalas, med iakttagande av den återbetalningstid som gäller för lånet, med lika amorteringar vid utgången av vart och ett av de efter lånets lyftande närmast följande kalenderåren.

Statslån skall förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot. Denna fastställs av Kungl. Maj:t och må icke understiga medelräntan för

statens upplåning mot obligationer under det budgetår, som närmast föregått det, varunder lånet beviljats, med tillägg av en fjärdedels procent.

Ränta skall för varje kalenderår inbetalas före årets utgång.

Med fullgörande av betalning må hushållningssällskap åtnjuta anstånd varje gång under tre månader från förfalldagen.

Därest förfallet kapitalbelopp icke inbetalas inom sålunda bestämd tid, skall hushållningssällskapet å det förfallna beloppet erlägga dröjsmålsränta enligt de grunder, som kunna varda i särskild ordning bestämda.

5 §.

Statskontoret har att, därest stadgad kapital- eller räntebetalning å statslån icke fullgöres i rätt tid, göra anmälan därom hos Kungl. Maj:t, som då vill bestämma, huruvida oguldet statslånebelopp jämte ränta skall återbetalas före den fastställda amorteringstidens slut.

6 §.

Hushållningssällskap, som innehar statslån, skall årligen före den 15 januari till lantbruksstyrelsen avgiva redogörelse för lånerörelsen under nästföregående kalenderår.

Har lånebelopp disponerats på annat sätt än gällande bestämmelser tilllåta, skall lantbruksstyrelsen bestämma om omedelbar återbetalning därav.

Lånebelopp, som återstår odisponerat vid utgången av det år, under vilket lånet lyftats, skall till statskontoret inbetalas före utgången av januari månad nästföljande år, där ej lantbruksstyrelsen på ansökning medgiver hushållningssällskapet rätt att ytterligare ett år för avsett ändamål innehava samma belopp.

Om utlåningen från hushållningssällskapen.

7 §.

Hushållningssällskap må med anlitan av medel, som enligt denna kungörelse ställts till sällskapets förfogande, till enskild person eller sammanlutning utlämna lån för beredande av tillgång till anskaffande av jordbruksmaskin, som avses skola användas gemensamt av flera jordbrukare.

8 §.

Ansökning om lån skall innehålla uppgift, förutom om det sökta lånets belopp, angående fabrikatet, storleken och priset å den maskin, till vars förvärvande lånet är avsett att användas, utredning för bedömande av lämpligheten av maskinens anskaffande, plan för ordnandet av den gemensamma maskinanvändningen ävensom driftkalkyl.

Vid ansökningen skola fogas:

då lån sökes av någon, som ämnar bedriva uthyrning av maskinen eller utföra maskinarbete åt andra med densamma (*maskinhållare*), förklaring av de jordbrukare, som avses skola delta i maskinanvändningen, att denna kan antagas komma att bereda dem nytta, ävensom uppgift för envar av dem om innehavd jordbruksfastighet och storleken av dess åkerareal, samt

då lån sökes av ekonomisk förening eller bolag, förteckning över föreningsmedlemmarna eller bolagsmännen jämte uppgifter, som nyss sagts, samt föreningsstadgar eller bolagsavtal och i förekommande fall registreringsbevis, ävensom uppgift om föreningens eller bolagets ekonomiska ställning, vilken uppgift skall vara styrkt genom avskrift av in- och utgående balansräkning för senast förflutna räkenskapsåret samt av vinst- och förlusträkning för samma tid, där sådan föres, eller i fråga om förening eller bolag, vars första räkenskapsår vid tiden för ansökningen ännu ej avslutats, genom räkenskapsammandrag för den tid föreningen varit i verksamhet.

9 §.

Lån må beviljas allenast under förutsättning,

att den jordbruksmaskin, till vars förvärvande lånet är avsett att användas, av hushållningssällskapet finnes lämplig för åsyftat ändamål,

att köpeskillingen för maskinen prövas skälig,

att den gemensamma maskinanvändningen kan antagas bereda envar av de jordbrukare, som äro medlemmar i den lånesökande sammanslutningen eller som eljest avses skola delta i maskinanvändningen, en nytta som kan antagas svara mot hans kostnader för densamma,

att den gemensamma maskinanvändningen är ändamålsenligt organiserad och att trygghet finnes för en god skötsel av maskinen,

att av den åkerareal, som innehaves av ovannämnda jordbrukare, minst sextiofem hundradelar tillhöra brukningsdelar med högst femton hektar åker, samt

att de jordbrukare, som svara för lånet, gjort sig kända för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet.

Såsom förutsättning för lån till maskinhållare skall, förutom vad ovan sagts, även gälla, att lånesökanden med hänsyn till sin ekonomiska ställning och förhållandena i övrigt prövas vara lämplig för bedrivande av sådan verksamhet samt att de avgifter, vilka han därvid ämnar betinga sig, icke befinnas oskäligen.

10 §.

Lån må icke beviljas till högre belopp än som motsvarar åtta tiondelar av köpeskillingen för den maskin, till vars förvärvande lånet avses skola användas.

11 §.

För lån skall ställas säkerhet, som av hushållningssällskapet prövas be-
tryggande.

12 §.

Vid låns beviljande skall hushållningssällskapet bestämma den tid, inom
vilken den åsyftade maskinen skall hava anskaffats, ävensom, där det be-
finnes lämpligt, meddela sådana föreskrifter rörande lånets användande
och sättet för dess utbetalande, att trygghet vinnes för att lånet blir använt
för därmed avsett ändamål.

13 §.

Hushållningssällskapet må icke betinga sig andra villkor i fråga om ränta
och återbetalning, än som gälla för sällskapets statslån till motsvarande be-
lopp. Dock är hushållningssällskapet icke förpliktat att medgiva anstånd
med fullgörandet av förfallen ränte- och kapitalinbetalning.

Om rätt för hushållningssällskapet att i särskilda fall uppsäga lån stadgas
i 14 §.

14 §.

Hushållningssällskapet skall förbehålla sig rätt att uppsäga lån helt eller
delvis till omedelbar betalning,

om låntagaren genom oriktig uppgift föranlett lånets beviljande,

om låntagaren visar försumlighet att erlægga föreskriven ränta eller amor-
tering eller annorledes bryter mot vad honom enligt avgiven skuldförbin-
delse åligger,

om maskinhållare betingar sig avgifter, som hushållningssällskapet finner
oskäligen,

om inköpt maskin avyttras, utmätes eller blir obrukbar,

om eljest sådana förhållanden inträffat, att låntagaren med hänsyn till
det med lånet avsedda syftet uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta
lånet, eller

om hushållningssällskapet finner säkerheten för lånet hava undergått av-
sevärd försämring.

15 §.

Lantbruksstyrelsen må, på framställning av hushållningssällskapet, be-
vilja låntagare bidrag till låns återbetalning, motsvarande en femtedel av lå-
nets ursprungliga kapitalbelopp. Såsom förutsättning för sådant bidrag
skall gälla, att övrig del av låneskulden jämte upplupen ränta blivit ordent-
ligt återbetalad i överensstämmelse med fastställd återbetalningsplan samt

att den gemensamma maskinanvändningen utövats på ett ändamålsenligt sätt.

Beviljat bidrag utbetalas till hushållningssällskapet för att tillgodoskrivas låntagaren.

Reglementariska föreskrifter.

16 §.

De ytterligare föreskrifter, som finnas erforderliga rörande bedrivandet av ifrågavarande utlåningsverksamhet samt villkoren för utlåningen och vad därmed har samband, meddelas, där ej Konungen därom förordnar, av lantbruksstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1938.
